

УДК 330.34

*М. А. Усов,
аспірант кафедри економіки і маркетингу НТУ «ХПІ»*

СУТНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ, ЯК НАПРЯМ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

*М. А. Usov
post-graduate student of the Department of Economics and Marketing NTU "KhPI"*

THE ESSENCE OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS, AS A WAY OF ATTRACTING INVESTMENT RESOURCES

В даний час терміни «інвестиційна привабливість», «інвестиційний потенціал» і «інвестиційний клімат» отримали широке поширення в сучасній економічній і управлінській літературі. У деяких джерелах ці поняття використовуються як синонімічне, в інших - з різним смисловим змістом.

Традиційно поняття «інвестиційної привабливості» означає наявність таких умов інвестування, які впливають на переваги інвестора у виборі того чи іншого об'єкта інвестування. Принциповий недолік такого традиційного підходу заключає в тому, що інвестиційна привабливість розглядається як якась даність, практично не передбачає можливість активних змін.

У статті проаналізовано існуючі підходи до визначення інвестиційного клімату, інвестиційної привабливості та представлено взаємозв'язок категорій інвестиційної діяльності. Встановлено, що особливість категорії «інвестиційна привабливість» полягає в тому, що вона містить суб'єктивну оцінку потенційним інвестором умов інвестиційного клімату. У свою чергу, інвестиційна активність є матеріалізацією інвестиційних рішень інвесторів як результат їх суб'єктивної оцінки привабливості умов інвестиційного клімату на різних рівнях. Отже, інвестиційний клімат (країни, регіону, галузі, підприємства) є поєднанням інвестиційної привабливості і інвестиційної активності, яке формує попит на інвестиції в цілому.

At present, the terms "investment attractiveness", "investment potential" and "investment climate" have become widespread in modern economic and managerial literature. In some sources, these concepts are used as synonymous, in others - with different semantic content.

Traditionally, the concept of "investment attractiveness" means the presence of such investment conditions that affect the investor's preferences in choosing one or another investment object. The fundamental disadvantage of such a traditional approach is that investment attractiveness is seen as a kind of given, practically does not provide for the possibility of active change.

The article analyzes the existing approaches to the definition of the investment climate, investment attractiveness and presents the relationship between investment activity categories. It is established that the feature of the category "investment attractiveness" is that it contains a subjective assessment by the potential investor of the conditions of the investment climate. In turn, investment activity is the materialization of investment decisions of investors as a result of their subjective assessment of the attractiveness of the investment climate conditions at different levels. Thus, the investment climate (countries, regions, industries, enterprises) is a combination of investment attractiveness and investment activity, which generates the demand for investment in general

Ключові слова: інвестиційний клімат; інноваційно-інвестиційний процес; інвестиційна активність; інвестиційна привабливість; підприємство.

Keywords: investment climate; innovation and investment process; investment activity; investment attractiveness; enterprise.

Постановка проблеми. Суб'єкти інноваційно-інвестиційного процесу, перш ніж реалізувати інвестиції, оцінюють всі можливі ризики і її доцільність. Якщо інвестор бажає вкласти гроші в розвиток певного підприємства або проекту, він аналізує всю сукупність економічних, гуманітарних, політичних, демографічних, юридичних, екологічних та геополітичних чинників, які характеризують конкретну країну або її окремий регіон.

Саме тому так важливо правильно проаналізувати не тільки можливість реалізації проекту, але і також ряд макроекономічних факторів, які формують інвестиційну привабливість. Отже, створення сприятливого інвестиційного клімату є одним з найважливіших умов залучення інвестицій і подальшого економічного зростання країни.

Аналіз останніх наукових публікацій. Як у наукових колах, так і серед підприємців існує багато версій визначення поняття «інвестиційний клімат». Так, переважна більшість економістів трактує інвестиційний клімат як: сукупність соціальних, природних, економічних, політичних або інших передумов, які характеризують доцільність інвестування в ту чи іншу діючу господарчу систему і погоджується з тим, що це - комплексне економіко-політичне явище, що формується під впливом значної кількості чинників. Такі фактори, як правило, піддаються адекватній кількісній оцінці, і відтак - і порівняльному аналізу, який дозволяє ідентифікувати рівень інвестиційної привабливості економіки країни або регіону в цілому.

Мета статті полягає змістовному розкритті взаємозв'язку категорій інвестиційної діяльності та формуванні понятійного апарату та складу інвестиційної привабливості підприємств та проектів та інвестиційного клімату.

Викладення основних матеріалів наукового дослідження. Отже, інвестиційний клімат - це узагальнена характеристика сукупності соціальних, економічних, організаційних, правових, політичних, соціокультурних передумов, що зумовлює привабливість і доцільність інвестування в ту або іншу господарську систему (економіку країни, регіону, корпорації).

Оцінка інвестиційного клімату передбачає врахування:

1) економічних умов (стану макроекономічного середовища, динаміки ВВП, національного доходу, обсягів виробництва продукції, інфляції, рівня високотехнологічних виробництв, положення на ринку праці, ситуації в грошово-кредитній, фінансовій, податковій, валютній системах і т.п.);

2) державної інвестиційної політики (ступеня державної підтримки іноземних інвестицій, можливість націоналізації іноземного майна, участі в міжнародних договорах, дотримання угод, послідовності політичної влади, стійкості державних інститутів і ефективності їх діяльності тощо);

3) нормативно-правової бази інвестиційної діяльності (статусу регламентуючих документів та порядку їх коригування, параметрів введення і виведення інвестицій з країни, податкового, валютного та митного режиму, порядку створення, реєстрації, діяльності, звітності і ліквідації фірм, заходів регулювання та контролю над їх діяльністю, врегулювання суперечливих моментів);

4) інформаційного, статистичного матеріалу про стан різних факторів, що визначають інвестиційний клімат.

По відношенню до територіальних економічних систем, поняття «інвестиційний клімат» застосовується поряд з категорією «інвестиційна привабливість». Ці поняття подібні, оскільки вони враховують максимальну кількість факторів, що впливають на процес прийняття інвестиційних рішень та подальшу реалізацію інвестиційних проектів, який базується на чотирьох основоположних аспектах, які враховують:

1) фінансове становище компанії (підприємства);

2) показники ринкового становища і конкурентоспроможність продукції підприємства;

3) показники використання ресурсів на підприємстві;

4) ефективність менеджменту та взаємодії між адміністративним і виробничим персоналом.

Взаємозв'язок між даними категоріями інвестиційної діяльності, на нашу думку, може бути представлена у вигляді схеми, поданої на рис. 1.

В результаті можна зробити висновок, що:

1) кожен рівень економіки, маючи свій інвестиційний клімат, чинить взаємний вплив на інвестиційний клімат один одного;

2) кожен структурний рівень економіки (країна, регіон, галузь, підприємство) має свій набір показників, що визначають умови формування інвестиційного клімату;

3) інвестиційний клімат регіону не є сукупністю інвестиційних кліматів галузей, а інвестиційний клімат галузей і сфер економіки не є сукупністю інвестиційного клімату підприємств, що входять до їх складу.

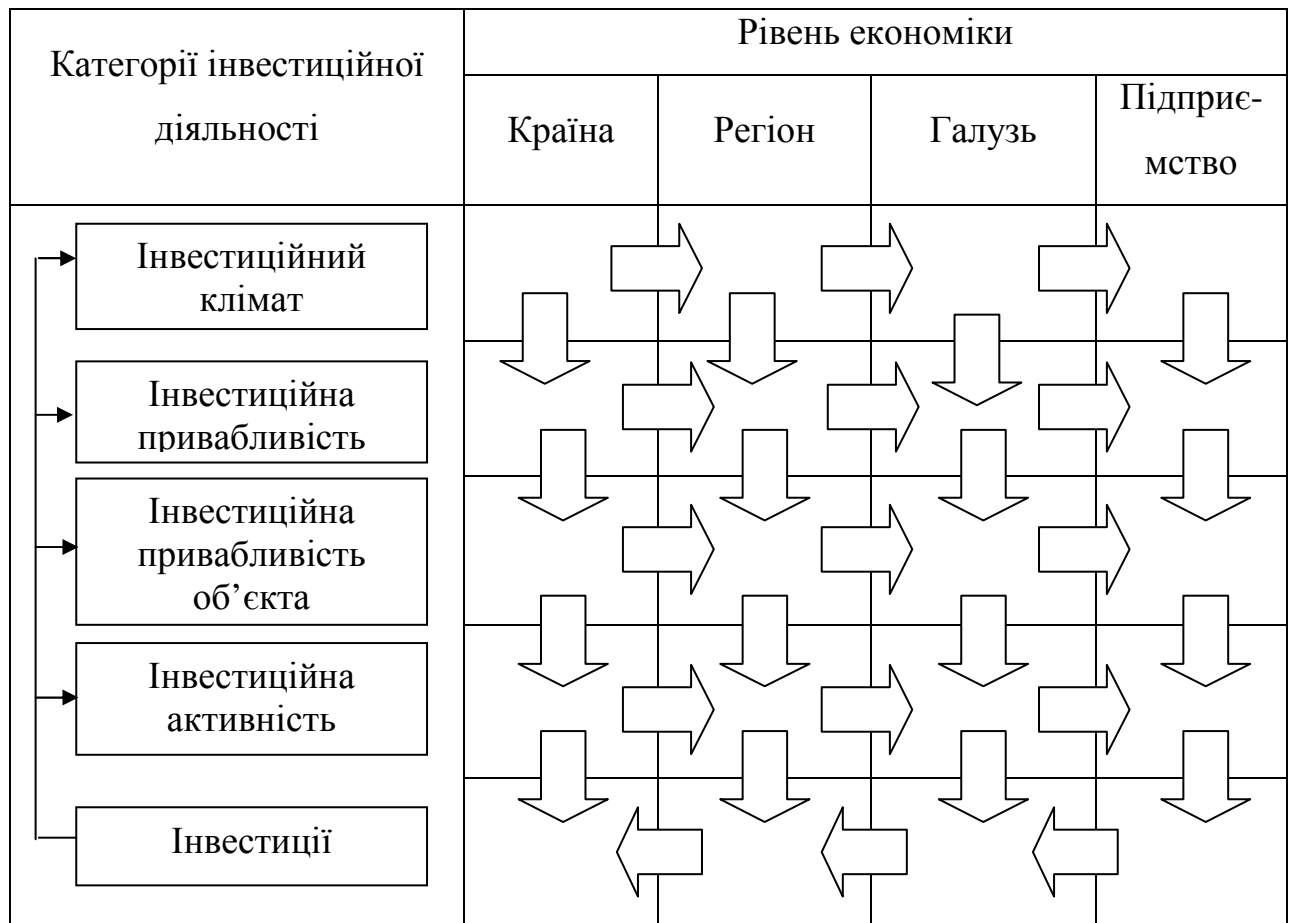

Рисунок 1. Взаємозв'язок категорій інвестиційної діяльності

Відмітна особливість категорії «інвестиційна привабливість» полягає в тому, що вона містить суб'єктивну оцінку потенційним інвестором умов інвестиційного клімату. У свою чергу, інвестиційна активність є матеріалізацією інвестиційних рішень інвесторів як результат їх суб'єктивної оцінки привабливості умов інвестиційного клімату на різних рівнях.

Отже, інвестиційний клімат (країни, регіону, галузі, підприємства) є поєднанням інвестиційної привабливості і інвестиційної активності, яке формує попит на інвестиції в цілому.

Більш детальну, структурно-логічну модель взаємозв'язку інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату, представлено на рис. 2.

Отже, як було доведено раніше, на систему інвестиційного клімату здійснюють вплив інвестиційна активність, через чинники стадії життєвого циклу підприємства, стратегії розвитку, стану зовнішнього і внутрішнього ринків інвестиційних ресурсів, інвестиційної приналежності підприємства тощо та інвестиційна привабливість.

Слід відмітити, що між інвестиційною привабливістю та інвестиційною активністю існує причинно-наслідковий зв'язок — інвестиційна привабливість є узагальненою факторіальною ознакою (незалежною змінною — X), а інвестиційна активність — результативною ознакою (залежна змінна — Y). Відповідно, можуть бути встановлені тип і параметри цієї об'єктивно існуючої залежності, що виражаються функцією $Y = f(X)$.

В свою чергу, інвестиційну привабливість можна визначити як взаємозв'язок інвестиційного потенціалу (як сукупність інвестиційних ресурсів, складових тієї частини накопиченого капіталу, яка представлена на інвестиційному ринку у формі потенційного інвестиційного попиту, що має можливість перетворитися на реальний інвестиційний попит і забезпечує задоволення матеріальних, фінансових та інтелектуальних потреб відтворення капіталу) з сумою об'єктивних передумов для інвестиції і інвестиційного ризику (сукупність чинників, під впливом яких складається вірогідність виникнення непередбачених фінансових втрат в умовах невизначеності результатів інвестиційної діяльності або вірогідність повного або часткового недосягнення результатів здійснення інвестицій).

Незважаючи на значну поширеність категорії «інвестиційна привабливість підприємства» у теорії та практиці, її трактування характеризуються значною різноманітністю. Така неоднозначність та багатовекторність зумовлює відмінне сприйняття та розуміння змістового наповнення інвестиційної привабливості підприємства, що надалі може сприяти викривленню реального стану у цій сфері, маніпулюванню думкою зацікавлених інвесторів. У межах діагностики інвестиційної привабливості підприємства виникає необхідність чітко окреслити напрями оцінювання, що впливає із змістового трактування цієї категорії.

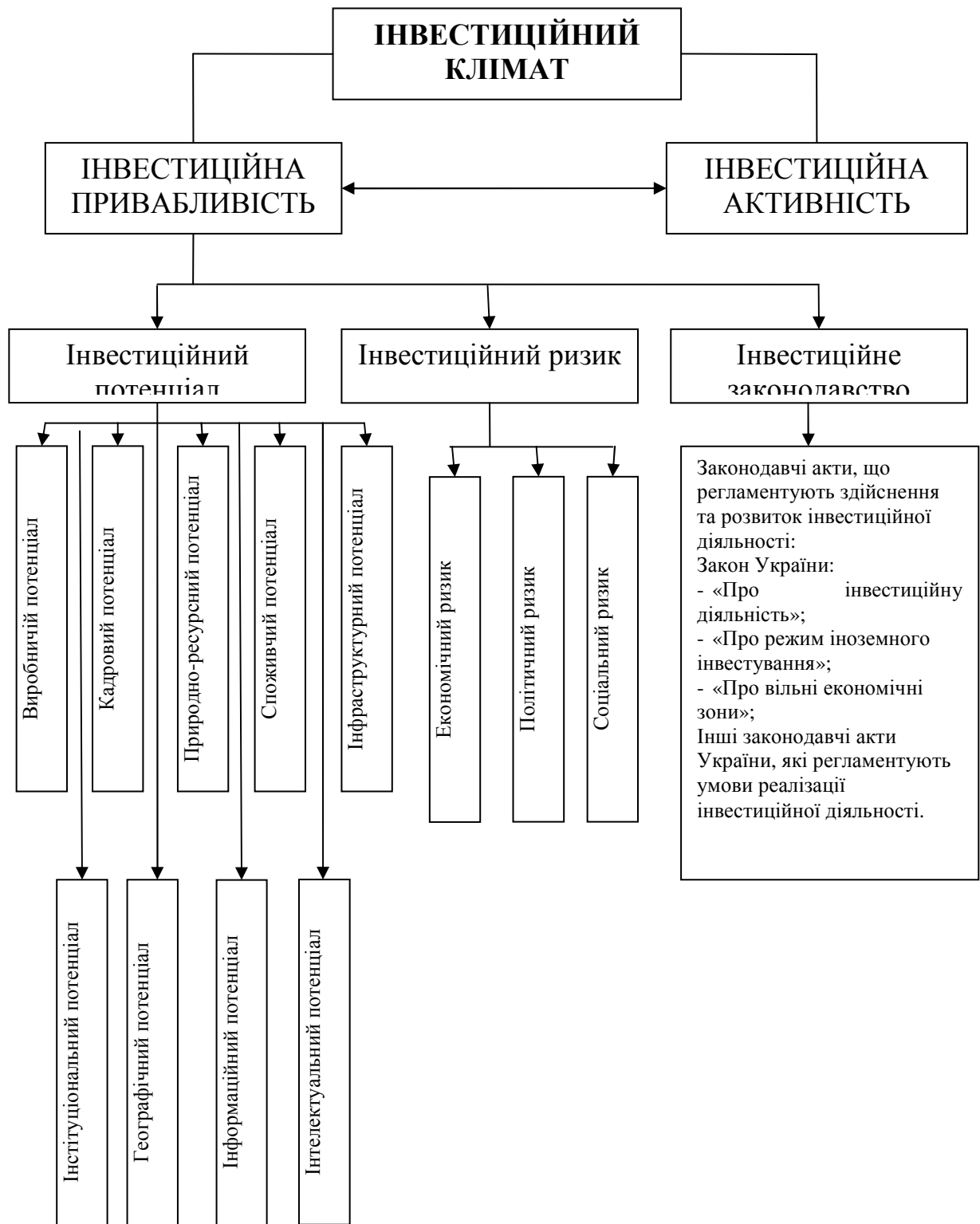

Рисунок 2. Структурно-логічна модель взаємозв'язку інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату

За аналізом літературних джерел була побудована таблиця 1, де надано тлумачення поняття інвестиційної привабливості.

Таблиця 1.
Трактування сутності «інвестиційна привабливість» різними вченими і фахівцями

Сукупність різних факторів	
Бланк І. А. [1]	Узагальнююча характеристика переваг і недоліків інвестування окремих напрямків і об'єктів з позиції конкретного інвестора.
Крейнина М. Н. [2]	Інвестиційна привабливість залежить від всіх показників, що характеризують фінансовий стан.
Ройзман І. І., Шахназаров А. Г. [3]	Сукупність різних об'єктивних ознак, властивостей, засобів і можливостей, який зумовлює потенційний платоспроможний попит на інвестиції в основний капітал.
Севрюгін Ю. В. [4]	Система платоспроможних факторів, що характеризує платоспроможний попит підприємства на інвестиції.
Могзюєв А. М. [5]	Сукупність властивостей зовнішнього і внутрішнього середовища об'єкта інвестування, що визначають можливість граничного переходу інвестиційних ресурсів.
Лях П. А. Новікова І. Н. [6]	Комплекс характеристик найбільш вигідного і найменш ризикованого вкладення капіталу в будь-яку сферу або який-небудь вид діяльності.
Модорська Г. Г. [7]	Комплекс економіко-психологічних показників діяльності підприємства, які визначають для інвестора область бажаних значень інвестиційного поведінки.
На основі цілей інвестора	
Ігольников Г. Л., Патрушева Є. Г. [8]	Гарантоване надійне і своєчасне досягнення цілей інвестора на базі економічних результатів діяльності даного інвестора.
Нападовська І. В. [9]	Системна сукупність потенційних можливостей укладання коштів з метою отримання економічних вигід у майбутньому як наслідок результатів минулої господарської діяльності потенційного об'єкта інвестування, суб'єктивно оцінювана інвестором.
Гуськова Т. Н., Рябцев В. М., Гениатулін В. Н. [10]	Певний стан господарсько-економічного розвитку, при якому з високою часткою ймовірності в прийнятні для інвестора терміни можуть дати задовільний рівень прибутковості або може бути досягнутий інший позитивний ефект.
Співвідношення дохідності та ризику	
Бочаров В. В., В. Є. Леонтьєв [11]	Наявність економічного ефекту (доходу) від вкладення грошей при мінімальному рівні ризику.
В. Шарп і Х. Марковіц [12]	Отримання максимального прибутку при заданому рівні ризику.
Веселов Д. В. [13]	Співвідношення ризиків і майбутніх фінансових вигод, пов'язаних із здійсненням інвестування у підприємство.
Іванов А. П., Сахарова І. В., Хрустальов Е. Ю. [14]	Сукупність економічних і фінансових показників підприємства, що визначають можливість отримання максимального прибутку в результаті вкладення капіталу при мінімальному ризику вкладення коштів.

З результатів аналізу підходів можна виділити три напрямки в тлумаченні категорії «інвестиційна привабливість»:

- 1) на основі цілей інвестора;
- 2) на основі сукупності різних факторів;
- 3) на основі співвідношення дохідності та ризику.

Прихильники першої групи не пов'язують визначення інвестиційної привабливості з змістовним аспектом, тобто з конкретними показниками.

Так, Бланк І. А. характеризує інвестиційну привабливість як узагальнююча характеристика переваг і недоліків інвестування окремих напрямків і об'єктів з позиції конкретного інвестора.

Крейнина М. Н. відмічає, що інвестиційна привабливість залежить від всіх показників, що характеризують фінансовий стан. Однак інвесторів цікавлять курс акцій і рівень доходів.

Ройзман І. І., Шахназаров А. Г. стверджують, що інвестиційна привабливість – це сукупність різних об'єктивних ознак, властивостей, засобів і можливостей, який зумовлює потенційний платоспроможний попит на інвестиції в основний капітал.

Севрюгін Ю. В. вважає, що інвестиційна привабливість – це система платоспроможних факторів, що характеризує платоспроможний попит підприємства на інвестиції.

Лях П. А. та Новікова І. Н. визначають інвестиційну привабливість як комплекс характеристик найбільш вигідного і найменш ризикованого вкладення капіталу в будь-яку сферу або який-небудь вид діяльності.

Модорська Г. Г. визначає для себе інвестиційну привабливість як комплекс економіко-психологічних показників діяльності підприємства, які визначають для інвестора область бажаних значень інвестиційного поведінки.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що дана група авторів підходить до розуміння інвестиційної привабливості в більшій мірі з боку інвестора, який багатогранно оцінює об'єкт. [16] В даному випадку інвестиційна привабливість компанії визначається сукупністю економіко-психологічних показників компанії, що визначають для інвестора можливість отримання максимального прибутку в результаті вкладення капіталу при мінімальному ризику вкладених коштів. Під психологічної складової розуміється суб'єктивна

оцінка інвестором показників стану компанії та команди компанії. Підхід не містить зіставлення цілей інвестора з їх можливостями без ризикової реалізації, а також не враховує ступінь готовності інвестора прийняти на себе цей ризик.

До найбільш характерних думок вчених, які можна віднести до другої групи, що погоджує поняття інвестиційної привабливості з цілями інвестора, можна віднести визначення Ігольников Г. Л. та Патрушева С. Г., які вважають, що інвестиційна привабливість – це гарантоване надійне і своєчасне досягнення цілей інвестора на базі економічних результатів діяльності даного інвестора.

Подібна точка зору має місце у Гуськової Т. Н., Рябцева В. М. та Гениатуліна В. Н. які визначають інвестиційну привабливість як певний стан господарсько-економічного розвитку, при якому з високою часткою ймовірності в прийнятні для інвестора терміни можуть дати задовільний рівень прибутковості або може бач досягнутий інший позитивний ефект.

Ідентичного думки дотримується Нападovsky І.В., яка під інвестиційною привабливістю розуміє системну сукупність потенційних можливостей укладання коштів з метою отримання економічних вигід у майбутньому як наслідок результатів минулої господарської діяльності потенційного об'єкта інвестування, суб'єктивно оцінювана інвестором.

Думки цієї групи вчених мають досить важливе значення, проте не повністю враховують інтереси суб'єктів інвестиційного процесу.

Те ж стосується думок вчених, які пов'язують визначення інвестиційної привабливості з фінансовими результатами діяльності організації (доходами) і ризиками. Так, на думку В. В. Бочарова і В. С. Леонтьєва інвестиційна привабливість – це наявність економічного ефекту (доходу) від вкладення грошей при мінімальному рівні ризику.

В. Шарп і Х. Марковіч первинним вважають отримання максимального прибутку при заданому рівні ризику.

Веселов Д. В. визначає інвестиційну привабливість як співвідношення ризиків і майбутніх фінансових вигод, пов'язаних із здійсненням інвестування у підприємство.

Іванов А. П., Сахарова І. В., Хрустальов Е. Ю. вважають, що інвестиційна привабливість відображає сукупність економічних і фінансових показників підприємства, що визначають можливість отримання максимального прибутку в результаті вкладення капіталу при мінімальному ризику вкладення коштів.

Слід зазначити також, що досить часто поняття «інвестиційна привабливість» в економічній літературі використовується для оцінки доцільності здійснення інвестицій в той чи інший проект, вибору альтернативних варіантів здійснення і визначення ефективності розміщення ресурсів[17].

При цьому інвестиційна привабливість характеризується, з одного боку, економічної або комерційної ефективністю інвестування в той чи інший об'єкт, який реалізує певний інвестиційний проект, з інший, - можливістю і доцільністю вкладення коштів, з точки зору соціально-економічного розвитку території [18].

Аналіз попередніх точок зору дозволяє зробити висновок про те, що відмінність внутрішнього змісту поняття інвестиційної привабливості пов'язано з тим, що не враховується оцінний аспект, що передбачає визначення складових інвестиційно-привабливих елементів у вигляді конкретних показників.

Висновки. Розглянувши все розмаїття підходів до тлумачення сутності інвестиційної привабливості, ми вважаємо за доцільне виділити наступні сутнісні характеристики інвестиційної привабливості підприємства як економічної категорії:

1. Інвестиційна привабливість — це результат узгодження інтересів інвестора щодо конкретного підприємства, проекту тощо, яке може визначатися чи оцінюватися значеннями відповідних показників.

2. Інвестиційна привабливість розглядається як багаторівнева система.

3. Інвестиційна привабливість — це певне відображення впливу зовнішнього та внутрішнього середовища (тобто інвестиційного клімату та інвестиційного потенціалу) на фінансово-господарську діяльність підприємства чи окремого проекту.

4. Оцінка інвестиційної привабливості передбачає визначення інтегрального кількісного показника на підставі узагальнення сукупності кількісних і якісних її характеристик, що дозволяє встановити певну якісну критеріальну оцінку доцільності вкладання інвестиційних ресурсів у розвиток підприємства.

5. Інвестиційна привабливість підприємства — це справедлива кількісна та якісна інтегральна характеристика внутрішніх і зовнішніх можливостей об'єкта потенційного інвестування з позиції можливості залучення та використання інвестиційних ресурсів для свого розвитку і забезпечення максимізації економічного ефекту за мінімального інвестиційного ризику.

6. Інвестиційна привабливість розглядається з точки зору соціальної безпеки та інформаційної забезпеченості.

7. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства проводиться для визначення соціально-економічної доцільності інвестування коштів в розвиток проекту.

Виходячи з вищевикладеного, можна сформулювати інвестиційна привабливість у загальному сенсі, як інтегральну характеристику, достатньої соціально-економічної, організаційно-правової, морально-психологічної і суспільно-політичної зацікавленості суб'єкта інноваційно-інвестиційної діяльності вкладати свої кошти у той або інший об'єкт.

Література.

1 Бланк, И. А. Финансовый менеджмент: учебный курс / И. А. Бланк. — 2-е изд., перераб. и доп. — К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. — 656 с.

2 Крейнина, М. Н. Финансовый менеджмент: учеб. пос. / М. Н. Крейнина. — М. : Дело и сервис, 1998. — 304 с.

3 Ройзман И., Шахназаров А., Гришина И. Оценка эффективности инвестиционных проектов: учет

региональных рисков. Инвестиции в России. № 10, 1998.

4 Севрюгин Ю. В. Оценка инвестиционной привлекательности промышленного предприятия : автореф. дис. на здо- буття наук. ступеня канд. экон. наук / Севрюгин Ю. В. – Ижевск, 2004. – 27 с

5 А. М. Могзоев Развитие экономики стран Восточной Азии и инвестиционная модель региона России; РАН, Институт Дальнего Востока. - М. : Наука, 2004. - 316 с. - Библиогр.: с. 305-312. - ISBN 5-02-032868-5

6 Новикова И. Н. Инвестиционная привлекательность предприятия/И. Н. Новикова, Г. Г. Модорская, Л. А. Меркушева, Н.В. Шестаков, П.А. Лях// Администрация г Перми, Перм ун-т - Пермь, 1994 -2,75 п л (втч авторских - 0,55 п л)

7 Игольников Г., Петрушева Е. Что понимать под конкурентоспособностью, инвестиционной привлекательностью и экономичностью производства// Рос. Экон. Журн.-1995г.-№11.-С.108-111

8 Нападowska I.B. Теоретичні та методичні аспекти дослідження інвестиційної привабливості України/І.В. Нападowska // Вісник ДонДует . – 2005. – № 4(28).– С.55-61.

9 Гуськова Т. Н. Оценка инвестиционной привлекательности объектов статистическими методами : монография / Т. Н. Гуськова, В. М. Рябцев, В. Н. Гениатулин. – М. : Издательство ГАСБУ, 1999. – 150 с.

10 Модорская Г.Г. Инвестиционная привлекательность предприятий. Дис. канд. экон. наук: 08.00.05 / Пермь, 1995. - 189 с.

11 Бочаров В. В. Инвестиции / В. В. Бочаров. – СПб. : Питер, 2009. – 384 с.

12 Шарп У. Ф. Инвестиции : учебник для студ. вузов, обуч. по экономич. спец. / У. Ф. Шарп. – М. : ИНФРА-М: НФПК, 2004.

13 Веселов Д. В. Корпоративное управление и инвестиционная привлекательность предприятия // Финансы. 2009. № 1. С. 70-74.

14 Иванов А.П. Принципы и факторы определения инвестиционного рейтинга предприятий / А.П. Иванов, И.В. Сахарова, Е.Ю. Хрусталеv // Консультант директора. — 2009. — № 12. — С. 31-37.

15 Усов М. А. До питання порівняння інвестиційних проєктів / А. А. Федоров, М. А Усов // Современный научный вестник. – Белгород – 2014. – № 23 (219) – С. 87–90.

16 Усов М. А. Проблемы комплексной оценки инвестиционной привлекательности инновационных проектов / С. П. Сударкина, М. А Усов // Международный научный журнал ISJ Theoretical & Applied Science. – Казахстан, Тараз – 2018 - №2 (58).

17 Усов М. А. Понятійний апарат та склад інноваційно-інвестиційного комплексу // Вісник НТУ «ХПІ». – Х. : НТУ «ХПІ». – 2018. – № 19.

References.

1 Blank, I. A. (2004) " Financial Management: Training Course " / vol 2, pererab. and additional. pp 104-106

2 Kreyнина, M. N. (1998) " Financial Management: textbook ". Business and Service, p.304.

3 Roizman, I. Shahnazarov, A. and Grishina Y. (1998), " Evaluation of the effectiveness of investment projects: taking into account regional risks ", Investments in Russia, vol 10, pp. 13-20

4 Sevryugin, Yu. V. (2004), " Evaluation of the investment attractiveness of an industrial enterprise ", author's abstract. dis, p.27.

5 Mogzoev, A. M. (2004), " Development of the economies of East Asia and the investment model of the Russian region ", RAS, Institute of the Far East, pp. 305-312.

6 Novikova, I. N. Modorskaya, H. H. Merkusheva, L. A. Shestakov, N.V. and Lyakh, P.A. (1994), " Investment attractiveness of the enterprise ", Administration of Perm, Perm University, pp. 39-40.

7 Igolnikov, G. and Petrusheva, E. (1995), " What is meant by competitiveness, investment attractiveness and profitability of production ", Ros. Econ. Journal, pp.108-111.

8 Napadovskaya, I.V. (2005), "Theoretical and methodological aspects of the study of investment attractiveness of Ukraine", Herald DonDouet, vol 4(28), pp.55-61.

9 Guskova, T. N. Ryabtsev, V. M. and Geniatulin, V. N. (1999), " Evaluation of the investment attractiveness of objects by statistical methods: monograph ", Publishing House of the State Art Library, p.150.

10 Modorskaya, G.G. (1995), " Investment attractiveness of enterprises ", Dis. cand. econ. sciences: 08.00.05, Perm, p.189.

11 Bocharov, V. V. (2009), " Investments ", Peter, p. 384.

12 Sharp, U. F. (2004), " Investments: a textbook for students. universities, training. by econom. specialist ", INFRA-M: NFPK, p. 1035.

13 Veselov, D. V. (2009), " Corporate governance and investment attractiveness of the enterprise ", Finance, vol 1, pp. 70-74.

14 Ivanov, A.P. Sakharova, Yu.V. and Khrustalev, E.Yu. (2009), "Principles and factors of determining the investment rating of enterprises" Consultant of the Director, vol 12, pp. 31-37.

15 Usov, M. A and Fedorov, A. A. (2014), " On the Comparison of Investment Projects ", Contemporary Scientific Newspaper, vol 23(219), pp. 87–90.

16 Usov, M. A. and Sudarkina, S. P. (2018), " Problems of complex evaluation of investment attractiveness of innovative projects ", International Scientific Journal ISJ Theoretical & Applied Science, vol 2(58), pp.46-52.

17 Usov, M. A. (2018), " Conceptual apparatus and composition of innovation and investment complex ", Bulletin of NTU "KhPI", vol 19.